

Közszolgálati Nemzetközi Képzési Központ

A rendészeti képzés az EU-ban

dr. Szabó Andrea

Oktatási segédanyag

Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2013.

Tartalomjegyzék

1.Bevezetés.....	3
2. Rendészeti felsőoktatás Európában.....	4
2.1. Magyarország.....	4
2.2. Németország.....	5
2.3. Finnország.....	7
2.4. Szlovákia.....	111
2.5. Lengyelország.....	11
2.6. Más országokban megjelenő megoldási lehetőségek.....	12
2.7. Összegzés.....	155
2.8. Intézményi modellek.....	166
3. A bolognai célkitűzések megvalósulása a rendészeti felsőoktatásban.....	18
4. Képzési együttműködés.....	200
4.1. Az Európai Rendőrákadémia.....	200
4.2. A Közép-európai Rendőrákadémia.....	22
4.3. FRONTEX.....	23
5. Összegzés.....	233

1. Bevezetés

A rendészet területét kutató tanulmányok részletesen ismertetik, hogy Európa (és a világ) különböző pontjain működő rendészeti szervek struktúrája, működése, jogi háttere nem egységes. Az európai rendszerben is legalább két alapmodell működik, a decentralizált angolszász, amely közösségi feladatnak tekinti a rendfenntartást és a centralizált rendőrség, amely államigazgatási hatósági tevékenységként végzi ugyanazt.¹ Fentiekből következik, hogy az európai rendészeti tevékenységet folytató szervek képzési, továbbképzési stratégiája is igen eltérő képet mutat. A rendészeti képzést folytató intézmények a jövőjüket markánsan meghatározó döntés elé kerültek: bekapcsolódnak a bolognai folyamatba, vagy kívül maradnak. Amennyiben csatlakozni kívánnak az általános folyamathoz, akkreditálniuk kell a képzést és az intézményt egyaránt. Ezzel a rendészeti felsőoktatás felett ellenőrzést kap a civil szféra, az akkreditálási követelmények megítélése útján. Az intézményeknek az alábbi feltételrendszernek kellett megfelelniük *„az oktatóknak egyrészt jó szakmai tudással rendelkező rendőröknek kell lenniük, másrészt a civil felsőoktatáshoz kapcsolódó elvárásokat (tudományos fokozat, publikáció, egyetemi végzettség, oktatói követelmények), is teljesíteniük kell. Az intézetek csúcsvezetésének egészen kiemelkedő minőségi mutatókat szükséges elérniük. Az eddigi zárt rendszerű szervezetekbe fokozott betekintést nyer az adott ország oktatási/kulturális minisztériuma, jelentős engedélyezési jogkörökkel.”*²

Az érintettek egy másik csoportja viszont, mellőzte a sok követelményt támasztó folyamat elindítását és inkább egy, a tiszthelyettes képzés és az akkreditált főiskolák között félúton lebegő állapotot tart fenn. A rendszer nagy előnye, hogy a rendészeti oktatóknak nem kell a tudományos feltételeknek megfelelniük és a rendőrségtől gyorsan lehet oktatókat/kiképzőket átcsoportosítani. Több országban az állami intézményekben megszerezhető főiskolai és/vagy egyetemi végzettség helyett elegendő a speciális rendőri oktatási intézményben szerzett végzettség. A képesítés meghatározását a rendészeti szerv működését részletesen szabályozó jogszabályi háttér tartalmazza, szoros összefüggésben az egyes országokban kialakított rendőrségi életpályarendszerrel.

¹ Christián László: A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. Győr, 2011. 5-6. o.

² Fórizs Sándor: Irányok az Európai Unióban a rendőrtisztek felkészítésében. In: Magyar Rendészet. 2009/3-4. szám. 83. o.

2. Rendészeti felsőoktatás Európában

2.1. Magyarország

A Nemzeti Közszerológáti Egyetem (továbbiakban: NKE) egyik jogelődje az 1971-ben alapított Rendőrtiszti Főiskola volt. A Főiskola életében a 2000-es évek elejétől gyorsan követték egymást a változások. Mivel az NKE 2012. január 1-ével alakult meg, a Főiskola a 2000-es évek közepén, pontosan 2006-tól még önállóan kezdte meg a bolognai programra való fokozatos áttérést.

A Nemzeti Közszerológáti Egyetem létesítéséről szóló 2011. évi XXXVI. törvény, célként határozza meg az egymáshoz illeszkedő közszerológáti életpályákat kiszolgáló képzési rendszer létrehozását. Az Intézmény elsődleges célként tűzte ki a polgári közigazgatás, a rendvédelem, a honvédelem és a nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományának magas színvonalú képzését, valamint hangsúlyt fektet a közszerológáti életpályák megteremtésére, illetve a közszerológáti életpályák közötti átjárhatóság megteremtésének támogatására. *„Az új Egyetem a jogelőd intézményekben folytatott képzési és kutatási alrendszerek nem csupán egyszerű, mechanikus egymás mellé rendelését és működtetését célozza és eredményezi, hanem azok összehangolását is feltételezi és megköveteli.”³*

Elsődleges feladat volt továbbá a megrendelői igények egzakt tisztázása, a kimeneti követelmények pontos meghatározása.⁴

A Rendészettudományi Kar a doktori képzés kivételével valamennyi képzési szinten, a bolognai rendszernek megfelelő osztott képzést folytat; kifutó és osztatlan képzése nincs. A rendészeti és bűnügyi igazgatási szakokra rendészeti vezető mesterszak épül. Az RTF 2006-ban a jogi és igazgatási képzési területen akkreditálta a képzéseit, azaz a bűnügyi igazgatási szakon, a bűnügyi nyomozói, gazdaságvédelmi nyomozói és a pénzügyi nyomozói szakirányokat, a rendészeti igazgatási szakon pedig a büntetés-végrehajtási, a határrendészeti, az igazgatásrendészeti, a katasztrófavédelmi, a közlekedésrendészeti, a közrendvédelmi és a vám- és jövedéki igazgatási szakirányokat, tehát a korábbi szakok, szakirányokká váltak.

³ Virányi Gergely: Az NKE-projekt helyzete, majdani képzési rendszere és az előttünk álló legfőbb feladatok. Kerekasztal-beszélgetés. Budapest, 2011. 05. 17. Rendőrtiszti Főiskola.

⁴ Megrendelő alatt a Rendészettudományi Kar esetén a Belügyminisztériumot, a Nemzetgazdasági Minisztériumot, valamint rendészeti szerveket, azaz a Rendőrséget, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot, valamint a magánbiztonság területén a Kamarát kell érteni, illetve az oktatás területén kompetenciával rendelkező vezetőket.

2006-ban kiegészült a biztonsági szakiránnyal, 2012-ben pedig a migrációs szakiránnyal. A Kormány döntésének megfelelően az RTF által kezdeményezett alap- és mesterképzések átkerültek a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési területre, a rendészeti képzési ágba. A Kar képzési kínálata kiegészül továbbá a kriminalisztikai szakértő szakkal. Horizontálisan a Kar képzési palettája lefedi a magyarországi rendészeti szervek igényeit.

Az Kar fő célja, hogy magas szintű rendészeti szakmai felkészítést nyújtson a rendvédelmi szervek jövőbeni tiszti állománya számára. A Kar az Európai Unióba integrálódott magyar közigazgatás egyik legjelentősebb területének, a rendészetnek – hazai és nemzetközi relációban egyaránt – elismert tudományos kutatási és oktatási bázisa, amely eurokompatibilis felkészültségű szakembereket, vezetőket képez, ezen a területen versenytársakkal nem rendelkezik.

A rendészeti felsőoktatás jövőbeni versenyképességének alapvető fokmérője a minőség és a gyakorlat által determinált képzés előtérbe helyezése, a meglévő alap- és mesterképzési szakok racionalizálása, újabb szakok és szakirányok létesítése és indítása, a doktori (PhD) képzés beindítása, valamint szakirányú továbbképzések, felsőfokú szakképzések, szakértő-képzések, vezetőképzések és az élethosszig tartó tanulás (LLL) más, változatos és praxisorientált formáinak bevezetése.⁵

2.2. Németország

A német rendészeti felsőoktatás áttekintéséhez elengedhetetlen a rendészeti tevékenység felépítésének rövid ismertetése. Németországban a helyi rendészet felépítésének, rendszerének, alapvonalainak meghatározása a 16 tartomány önálló hatáskörként jelenik meg. A rendészeti és a rendőrségi ügyek tartományi hatáskörbe tartoznak, ennek megfelelően a tartományi rendőrségek⁶ a tartomány területén a közrend és közbiztonság fenntartásának decentralizált letéteményesei. A szövetségi rendőrség⁷ nem tévesztendő össze a többi rendőri szervvel; gyakorlatilag a korábbi szövetségi határőrséget jelenti, a szövetségi Belügyminisztérium alárendeltségében működik és szoros együttműködésben végzi szerteágazó feladatait a közbiztonságért felelős többi szövetségi és tartományi, valamint a

⁵Intézményfejlesztési terv 2012-2015. 59-63. o. <http://www.uni-nke.hu/downloads/egyetem/IFT.pdf> letöltve: 2013.02.15.

⁶Landespolizei

⁷Bundespolizei

külföldi társszervekkel.⁸ A Német Szövetségi Köztársaságban az alaptörvény rendelkezik arról, hogy a rendőrségi tevékenység a tartományok feladata (30. §.), illetve a bűnüldözés szövetségi szintű összehangolásáról (70. §.)⁹, egyben a rendőrségek fennhatóságát a mindenkori állam területére korlátozza.¹⁰ „A belügyminiszterrel való állandó tanácskozás eredménye a tartományok és a szövetségi szövetség közötti koordinált és összehangolt munka, amelynek következménye a belső biztonság.”¹¹ A német rendőrséget érintő átalakulás különbözőképpen érinti a tartományokat. A változások a szervezeti felépítést is érintik, ennek megfelelően a tiszti és főtiszti képzés – amely tartományonként eltérő képet mutat – egymáshoz közelítése is napirendre került.

A német rendőri pálya valamennyi szintjén (alap, közép és felső) szignifikáns módon jelenik meg a képzés, ami rendőri kiképző intézetekben, rendőri egyetemen vagy civil egyetemeken is történhet. A rendőri képzés szerkezete, avagy az egységes életpályamodell – előléptetés a munkateljesítménynek megfelelően – az alábbiak szerint alakul. Az alapfokú szolgálat ellátásához szükséges, 2,5 éves kiképzési a tartományok Belügyminisztériumainak felügyelete alatt működő rendőriskolákon vagy rendőrtiszti főiskolákon történik. A képzés szakmai vizsgával zárul, a vizsgát sikeresen teljesített hallgató közrendőri¹² kinevezést kap. A középfokú szolgálat teljesítéséhez szükséges iskolai végzettség megszerzéséhez 2 vagy 3 éves képzési idő szükséges, a tartományok önálló képzési megoldásainak megfelelően pl. rendőrtiszti főiskolákon vagy civil felsőoktatási intézményben alapított karon. A képzés felügyeletét az intézmény jellegétől függően a tartományi Belügyminisztérium és/vagy az oktatásért felelős minisztérium látja el. A képzés szakmai vizsgával zárul, amelynek eredménye a legtöbb képzési intézményben BA diploma. A felsőfokú végzettség felügyelői¹³ beosztást jelent.

A magasabb beosztású vezetők képzése két éves, amelyből az első a vezető szolgálati helye szerinti tartomány rendőrtiszti főiskoláján, a második a münsteri Főiskolán¹⁴ történik. A

⁸ Christián László: A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr, 2011. 76-77. o.

⁹ Kozáry Andrea: Nemzetközi összehasonlító szervezattan. Kézikönyv a Rendőrtiszti Főiskola mesterszak hallgatóinak. Budapest, 2008. 33. o.

¹⁰ Az Európai Unió tagországainak rendőrségei II. Nemzetközi tudományos konferencia. 2008. május 6. Magyar Rendészettudományi Társaság Társadalomtudományi Tagozata – Rendőrtiszti Főiskola. 2009. 13. o.

¹¹ Im. 17. o.

¹² Polizeimeister/Constable

¹³ Polizei-Kriminalkommissar/Inspector

¹⁴ Deutsche Hochschule der Polizei (DHPol)

főiskola felügyeletét a tartományi és szövetségi Belügyminisztériumok és az Oktatási és Tudományos Minisztérium (Észak-Rajna Vesztfália) látják el. A képzés szakmai vizsgával zárul és MA végzettséget biztosít, a végzett hallgatók (vezetők) főtanácsosi¹⁵ kinevezést kapnak.

A német rendőrtiszti képzésben – többek között a bolognai folyamat eredményeként - bekövetkezett változások hozzájárultak a magasabb szintű képzés, oktatás és továbbképzés biztosításához. Célként jelent és jelenik meg a rendőri tudományok kialakítása és támogatása, konkrétan a rendőri/rendészeti kutatás támogatása, és ezzel együtt a tudományos fokozat megszerzésének biztosítása a magasabb beosztású rendőri vezetők számára, valamint a nemzetközi trendek figyelemmel kísérése. Számos kérdés és probléma is felvetődött az átalakított német képzéssel kapcsolatban. Az új képzési struktúra magasabb költségei mellett aggodalomra adhat okot, hogy a képzés során a hangsúly sokkal inkább az elméleten, illetve a tudományos képzés bevezetésén van, így túlzottan háttérbe szorul az oktatás gyakorlati része. Aggályokat vet fel továbbá, hogy jelentősen csökkent a Belügyminisztérium csökkenő befolyása a rendőri képzésre és oktatásra. Az előfeltételek biztosítása továbbra is a Belügyminisztérium feladata, a szövetségi rendszer azonban nagymértékben megnehezíti a közös döntést, nem beszélve az oktatási miniszterek és az egyetemi rendszer oldaláról tapasztalható bizalmatlanság és elutasítás kérdéséről. Attól függetlenül, hogy a Belügyminisztérium biztosítja-e az előfeltételeket, az akkreditációs folyamatra már nem lehet befolyása és a bolognai követelmények teljesítésének kötelezettsége sem kikerülhető.¹⁶

2.3. Finnország

A finn Rendőrtiszti Főiskola Tampereben működik a Belügyminisztérium irányítása alatt. A főiskola kötelezettsége a képzésre történő toborzás, a hallgatói válogatás, a felsőoktatási képzés, valamint a vezetői képzés és továbbképzés, továbbá kutatás és fejlesztés a rendőri területen. A képzés két nyelven – finn és svéd – folyik.

A rendőri képzési programok az alábbiak:

- finn rendőri vizsga (örmesteri);
- rendőri tanulmányok felsőfokon;
- rendőri alapképzés (BA);

¹⁵ Polizeirat, Kriminalrat/Superintendent

¹⁶ Kokoska, Wolfgang, a Német Rendőri Egyetem munkatársának előadása.76/2011 CEPOL szeminárium 2011. 06. 21-25. Lisszabon.

➤ rendőri mesterképzés (a tamperei főiskola „Vezetési és speciális szerepek a rendőri erőknél” tartalommal ajánl MA programot.¹⁷

Az 1990-es években megindult a képzés tudatos fejlesztése, erősítve a tudományos képzést, toborozták a tudományos kutatókat. A vezetői képzés hosszabb (3 év) és sokkal fejlettebb lett, jobban megfelelvén a tudományos igényeknek. Az Akadémia 1998-ban, a története egyik legfontosabb fordulópontjához érkezett: a döntő jelentőségű reformoknak köszönhetően politechnikumi státuszt kapott és a finn Rendőrtiszti Főiskolává vált. Kutatási főosztályt alapítottak a főiskolán, a rendőri vezetői mesterképzéshez szükséges minősített oktatói állomány hiányát, két másik egyetemmel kötött, együttműködési megállapodásokkal pótolták. 2008-ban a Rendőrtiszti Főiskola és a Nemzeti Rendőriskola egyesült, és tamperei központtal működik tovább.¹⁸

A rendőrtiszti főiskola 2012 őszén fejezett be két nagy projektet, amelyek párhuzamosan folytak. A Nemzeti Rendőrtisztület 2010. március 12-én elfogadott egy átfogó javaslattervezetet a rendőri diplomás képzés reformjára. A projektnek két fő feladata volt: 1. rájöjjenek, hogyan lehet a rendőri alapképzést bolognai alapképzéssé átalakítani; 2. hogyan lehet a további vezetői és irányítói képzést magasabb politechnikumi szintű oktatássá fejleszteni.¹⁹

A felvételi követelmények a rendőrségi kiképzésről szóló törvényben²⁰ vannak lefektetve. A kiválasztási követelmények a finn állampolgárság, szakmai képesítés, a középiskolai vagy érettségi vizsga megléte, egészségügyi alkalmasság, B típusú vezetői engedély, 1 éves munkatapasztalat (legkésőbb a jelentkezési periódus végéig) és sikeres felvételi vizsga. A felvételi vizsga egy írásbeli vizsgából, egy nyelvi vizsgából, egy fizikai és egy pszichológiai felmérésből, valamint egy csoportfeladatból és egy interjúból áll. Az orvosi vizsgálat is a felvételi vizsga része.²¹

¹⁷ Kujanpaa, Olavi Chief Superintendent előadása, Police College of Finland, 76/2011 CEPOL szeminárium 2011. 06. 21-25. Lisszabon: European Police Education Systems.

¹⁸ Korander, Timo senior lecturer előadása (Police College in Finland), 2009. szeptember 7-10. Ljubjana, 74/2009. CEPOL Seminar: Bologna Prozesse and Police Education,

¹⁹ Kujanpaa, Olavi Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

²⁰ Laki poliisiokoulutuksesta 4.2.2005/68. Act on Police Training

²¹ <http://www.polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/C5EEF61FF46D5B24C22573D3004545CE> letöltve:2013.02.01.

A „Rendőőr őrmesteri vizsga” és a „Rendőri vezetői BA program” felkészítik a hallgatókat a középvezetői szolgálatra. A „Rendőőr őrmesteri vizsgára” jelentkezőknek legalább két év munkatapasztalatra van szüksége, mint hivatásos rendőr, a „Rendőri tanulmányok diploma program” befejezése után. Az őrmesteri vizsga-program munka mellett végzendő, kb. másfél évig tart, és 45 kredit pont a cél. Tartalmaz pl. jogi tanulmányokat, felügyelői tanulmányokat és egy felügyelői kiképzést, amely minimum 3 hónapig tart. A végzettek őrmesteri vagy nyomozó őrmesteri munkakörben dolgozhatnak.

A „Rendőri vezetői BA program” politechnikumi (főiskolai) szintű minősítést nyújt a rendőri kiképzésben és 180 kredit pontot jelent. Aki teljesítette az őrmesteri vizsgát és legalább három évet dolgozott a szakmában, jelentkezhet a programra. A „Rendőri tanulmányok diplomával” és legalább 7 éves rendőri tapasztalattal szintén bekerülhetnek a programba. A legfontosabb képzési témák a működési vezetési ismeretek, döntéshozás és krízis-pszichológia, személyzeti irányítás, foglalkoztatási biztonság és bűnügyi nyomozás-irányítás. A program magába foglal nyelvi és szakdolgozati tanulmányokat, valamint a vezetői munka gyakorlati periódust is. A hallgatók először a program „A” részét teljesítik másfél év alatt, ez 126 kredit pontot ér. Akik sikeresen befejezték, alkalmasak a felügyelő, detektív felügyelő és főfelügyelői beosztásokra. Az „A” rész után a hallgatók folytathatják tanulmányaikat összegyűjtve 54 kredit pontot, szintén munka mellett. A tanulmányok kb. három évig tartanak. Akik sikeresen befejezik a képzést, alkalmasak főfelügyelő, detektív főfelügyelő, helyettes rendőrfőnöki posztra, együtt más magas beosztású rendőrtisztviselői posztokkal.²²

Az e-learninget és a videó-konferencia rendszert szintén alkalmazzák valamennyi képzésen. Az online tanítás fejlesztése az egyik pedagógiai fókusz a főiskolának.²³

A főiskolán a „probléma-alapú” tanulás módszerét is alkalmazzák, ami más képzési területeken már megvalósult (pl. orvostudomány). A program alkalmazása során a tanár tutorrá válik, és a „tanítás helyett” vezeti, támogatja, asszisztál a hallgatóknak a képzés során. A

²²<http://polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/5DFED7DF32E6F76C22573D00031C34C?opendocument> letöltve:2013.02.01.

²³ Kujanpaa, Olavi Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.

probléma-alapú tanulás célja, hogy ötvözze az elméleti és gyakorlati ismereteket és fejlessze a hallgatók probléma-megoldó képességét.²⁴

A finn rendőri képzést és ezen belül a rendőri felsőoktatást áttekintve megállapítható, hogy központosított rendszerben, egy helyen, egymásra épülő struktúrában, központilag meghatározott elvek mentén valósul meg. Kiemelt hangsúlyt kapnak a felvételi követelmények, a jelentkezők csökkenő száma sem indokolhatta a követelmények fellazítását. Nagy szerep jut a munkatapasztalatnak, amely már a belépésnél is elvárás, és a különböző szintű képzések közt megkívánt szakmai gyakorlat már-már természetesnek tűnhet.

Komoly változások történtek a finn rendészeti felsőoktatásban az elmúlt évtizedekben és a folyamat még korántsem ért a végéhez. 2012 februárjában publikálták az ún. Polku projekt utolsó beszámolóját, amely a rendőri oktatás teljes reformjára irányult. Két cél megvalósítására tesz javaslatot a beszámoló: egyrészt arra, hogy a rendőri képzés szerkezetét oly módon fejlesszék, hogy az általános oktatási rendszer minősítési szerkezetének megfeleljen, másrészt hogy a képzést olyan szintre emeljék, hogy megfeleljen a jelenlegi és a jövőbeli igényeknek, a szakmai élet készségi szintjének és azon elvárásoknak, amelyek a rendőri szolgálat különböző szintjeire vonatkoznak.

A projekt eredményeként az alábbi stratégiai célokat fogalmazták meg. A rendőri szakmai készségek fejlesztése; a rendőri területet szélesebb információs bázissal történő ellátása; a különböző folyamatok - pl. minőségbiztosítási, kutatási - fejlesztése; a személyzeti fejlesztés; a nemzetközi együttműködés fejlesztése. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium 2011-2016-ra szóló fejlesztési terve a fenti területeket emeli ki, mint fejlesztendő területeket, a felsőoktatás teljes felületén, így a kutatás, a minőségbiztosítás és a nemzetközi együttműködés terén is.²⁵

Az új diploma-struktúra bevezetésének céldátuma 2014, 2020-ra a tervek szerint a finn Rendőrtiszti Főiskola magasan elismert és egyre növekvő értékű intézménye lesz a

²⁴ Kujanapaa, Olavi: Problem-Based Learning (PBL) – bridging work challenges and education. in: Sirpa Virta (ed.): Policing meets new challenges Preventing Radicalization and Recruitment Security and Police Management publications 13/2008. Department of Management Studies, University of Tampere, Finland, ISBN 978-951-44-7283-1 132-136.o.

²⁵ Education and Research 2011-2016. A development plan, Ministry of Education and Culture, Finland 2012:3ISBN 978-952-263-096-4 (PDF) 51-53.o.

rendőrképzésnek, kutatásnak és fejlesztésnek. Legfontosabb értékei a tisztesség, a szakmaiság, a közösség szolgálata, a dolgozói jó közérzet.²⁶

2.4. Szlovákia

A Rendőrség tevékenységét a szlovák Parlament és Kormány felügyeli és ellenőrzi. Emellett a Rendőrség az Alkotmány, a jogi háttér és a nemzetközi szerződésekből adódó kötelezettségek betartásával látja el feladatait. A Kormány meghatározza a Rendőrség létszámát. A szervezeti felépítés és a különböző szervezeti egységek feladatkörének meghatározása a Belügyminiszter hatáskörébe tartozik.²⁷

A Rendőr Testületi Akadémia 1992 óta, Szlovákia egyetlen rendészeti képzést folytató intézményeként, majd 2002-től felsőoktatási intézményként működik. A felsőoktatási törvény előírásainak megfelelően az első alapképzésüket a 2005/2006-os tanévben kezdték. A főiskola két szakon („*Személy és vagyonvédelmi*”, valamint „*Közigazgatási szakon*”), nappali és levelező munkarendben folytat képzéseket. Mindkét szakhoz mesterképzés is kapcsolódik, valamint a „*Személy és vagyonvédelmi szakon*” 2006/2007-es tanévtől PhD képzés is folyik. A szlovák struktúra egy klasszikus bolognai szerkezetet tükröz vissza, megvalósítva a háromciklusú képzést, amelynek megkoronázása a doktori iskola felállítása.

2.5. Lengyelország²⁸

A korábban katonai képzést folytató intézmény 1990-ben kapta a Felsőfokú Rendőriskola nevet, és azóta is vezető szerepet játszik a rendőri képzés rendszerében. Ez az egyetlen ilyen típusú iskola Lengyelországban, amely hosszú múltra visszatekintő tapasztalattal rendelkezik a rendőri kiképzés területén. Rendőri iskolák ezen kívül találhatóak még Slupsk-ban, Pila-ban, Legionowo-ban és Katowice-ben. A hallgatók a jogtudomány (büntetőjog, polgári jog, gazdasági jog, alkotmányjog), társadalomtudományok (pszichológia, szociológia, idegen nyelvek, szakmai etika) és a rendőri tudományok (megelőzési taktika, közlekedésbiztonság) területén sajátítanak el ismereteket és készségeket.

A főiskola több sikeres tudományos konferenciát, szemináriumot, szimpóziumot és workshop-ot szervez. Ezek közös fórumként lehetőséget biztosítanak az ötletek, tapasztalatok kicserélésére a rendőrség és más szervezetek között.

²⁶ Annual Report 2011/2012. p. 3. <http://www.polamk.fi/annualreport12/index.html> letöltve:2013.02.07.

²⁷Balga, Jozef: A szlovák Rendőrség. In: Az Európai Unió Tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia. Rendőrtiszt Főiskola, Budapest, 2009. 61-62.o.

²⁸Józwicki, Krzysztof, a szezcytnoi Rendőrákadémia századosának előadása: European Police Education System: Bologna process – Polish example. 76/2011 CEPOL szeminárium 2011.06.21-25. Lisszabon.

Az iskola a rendőri kutatások központja, amely 1999 óta több mint 170 kutatási projektben vett részt. Több kutatás külföldi tudományos központokkal együttműködve zajlott (Németország, Egyesült Királyság, USA, Franciaország, Magyarország és Hollandia). Az érdeklődésük sarkalatos pontjai az EU-integráció; a rendőrségi együttműködés; közös EU biztonságpolitika; vagy akár a szervezett bűnözés elleni küzdelem.

A főiskola alapképzés keretében (nappali és levelező) igazgatási szakirányon – ezen belül közrend és közbiztonság specializáció –, illetve belső biztonság szakirányon ajánl képzéseket. A nappali képzés civil egyéneknek ajánlott, a levelező pedig rendőrtisztviselőknek.²⁹ A mesterképzésen ajánlott szakok az igazgatás és belső biztonság a következő szakirányokon: vezetés, katasztrófa irányítás, szervezett bűnözés és terrorizmus elleni küzdelem.

A főiskola 2005 óta a felsőoktatási törvény hatálya alatt álló felsőoktatási intézmény, amelyben a bolognai folyamat is biztosított. Jelenlegi célja a doktori iskola megalapítása, valamint új karok létrehozása, és az azokhoz szükséges minősített oktatói bázis megerősítése.

A rendőri területre jelentkezők – a toborzást és a válogatást – követően rendőri alapképzésben vesznek részt. A civil diplomával rendelkezők rendőri szakmai képzést kapnak. A rendőri diploma megszerzése a rendőrtisztek (csak levelező munkarendben) és a civilek (nappali és levelező munkarendben) számára egyaránt adott, a belső biztonsági és az igazgatási szakirányokon. A magasabb beosztású rendőrtiszteknek az mester végzettséget követően lehetőségük van vezetési, válságkezelési, szervezett bűnözés, valamint a terrorizmus elleni küzdelem területén újabb speciális diplomát, végzettséget szerezni.

A főiskola 2007-től bevezette a tananyag standardjait és a kreditpontokat. Az Erasmus-programhoz 2009-ben csatlakoztak. Egyre több előadó vesz részt az oktatói mobilitásban, 2011-ben megérkeztek az első külföldi hallgatók is. Jelenleg a legfontosabb célok: a PhD tanulmányok megindítása, új szakok kialakítása és elindítása, az oktatói kar és az infrastruktúra további fejlesztése, a lengyel Belügyminisztérium Központi Kutatási Központjának létrehozása.

2.6. Más országokban megjelenő megoldási lehetőségek

Franciaországban az államrendőrség legmagasabb szintű oktatási intézménye a Nemzeti Rendőrakadémia (Ecole Nationale Supérieure de la Police, ENSP), amely a belügyminisztérium felügyelete alatt, igazgatótanács irányítása mellett, önálló költségvetési szervként működik. A hallgatókat a rendőrség és más állami biztonsági szervezeteknél

²⁹ Józwicki, Krzysztof, Higher Police School in Szczytno: European Police Education System: Bologna process – Polish example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia,

teljesíthetnek szolgálatot a diploma megszerzését követően. Hasonló felsőfokú tanintézetet működtet a francia csendőrség is.

Az **Egyesült Királyságban** a rendőrség központi kiképzési feladatait a Belügyminisztérium szervezetén belül létesített Nemzeti Rendőrségi Központ (National Centre for Policing Excellence; NCPE vagy Centrex) végzi. Az ország 41 megyei rendőrhatósága önállóan tart fenn alacsonyabb rendőrségi oktatási intézményeket, és/vagy a Centrex-et bízza meg általános és speciális oktatási feladatok végzésével. A Centrex tevékenysége kiterjed valamennyi rendőri területre: a rendőri munka alapját képező egyenruhás rendőrbiztos képzésre, az általános és különleges nyomozóképzésre, a bűnmegelőzési szakemberek, bűnelemzők és kriminalisztikai szakértők képzésére. Rendszeresen fogad hallgatókat más országok rendőrségeitől is.³⁰

Svédországban a rendőrség központi oktatási és kiképzési feladatait a Svéd Nemzeti Rendőrákadémia (Polishögskolan, Swedish National Police Academy) látja el, amely egyben a Svéd Nemzeti Rendőrtestület egyik osztálya. Az oktatási tevékenység középpontjában a „rendőri alapképzés” áll, amelyet magasabb fokú tanfolyamok (pl. vezetőképzés) egészítenek ki. Időnként különleges tanfolyamokat is szerveznek a bűnügyi nyomozóknak, a környezetkárosító bűncselekmények és a gazdasági bűncselekmények felderítésével foglalkozó szakembereknek, mind a rendőröknek, mind a bírácoknak és ügyészeknek. Az oktatás és képzés a rendőrákadémia mellett két egyetemi városban (Umeå, Vaxjö) kialakított tanintézetben is folyik. E két utóbbi városban az egyetemek közelsége lehetőséget ad az egyetemi oktatók aktív bevonására.

Az **Osztrák Szövetségi Rendőrség** 2005. július 1-jén alakult meg, a rendőrség, csendőrség, a bűnügyi szolgálat és határőrség összevonásával hozták létre. Ez a kormányzati reformintézkedés növelni tudta a végrehajtó hatalom ütőerejét a bűnözés elleni küzdelemben. Minden szövetségi tartományban találunk tartományi rendőrpáncsnokságot, alárendeltségében megyei és városi rendőrkapitányságokkal.³¹

Az osztrák rendőrség számára a Wiener Neustadt-i Szakfőiskola kínál alap- és mesterképzést. A felvételi követelmények között a két legfontosabb a hivatásos szolgálati viszony és a szakmai gyakorlat igazolása. Az alapképzést 2006-ban indították. A tantárgyi programokból egyértelműen kiderül, hogy nagymértékben alapoz a rendőri alapkiképzésen elsajátított és a szolgálat alatt megszerzett ismeretekre. A mesterképzés 2009-ben indult „Stratégiai

³⁰ Kerekasztal beszélgetés a rendészeti felsőoktatásról. Belügyi Szemle. 2005/7-8. 87.o.

³¹ Handler, Karl: Az osztrák rendőrség. In: Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2008. május 6. Rendőrtiszt Főiskola, Budapest, 2009. 9-10. o.

Biztonsági Managment” névvel. A képzés nem csak a rendőrség, hanem a rendészet más szolgálati ágai számára is képez szakembereket.³²

Szlovéniában a rendőrség háromszintű. Állami, regionális és helyi szintű szervekből áll, ennek megfelelően a rendőrség rendőr-főigazgatóságból, rendőr igazgatóságokból és rendőrőrsökből áll. A szlovén Rendőrákadémia a Rendőr-főigazgatóság szervezeti egysége, amelynek feladata az alapfokú szakemberképzés az oktatások megszervezése és végrehajtása marad.³³

A szlovén felsőoktatás 2004-ben elindult a Bolognai Nyilatkozat által meghatározott célkitűzések útján. Megváltozott a képzési struktúra és a képzés minősége; bevezették a kreditrendszert; diploma mellékletet adnak ki és meghatározták a képzési keretrendszert. Fejlesztési céljaik közé tartozik a mobilitás ösztönzése, az élethosszig tartó tanulás lehetőségeinek megteremtése és a nemzetközi együttműködés fejlesztése.

A rendőri képzés azonban nem csatlakozott a bolognai folyamathoz. A jelenlegi helyzetben elég kiképzett rendőrük van, de a későbbiekben probléma lehet az utánpótlással. Mivel nem lehet közvetlenül a középiskola után jelentkezni, csak leghamarabb 22 éves korban, így a képzés a kötelező gyakorlati (szolgálati) évekkel együtt túlságosan kitolódott.

A mariboori Egyetemen lehetőség van az alap- és mesterprogramba bekapcsolódni más szakterületeken, de terveik között szerepel, hogy integrálják a rendőri alapképzést és a rendőrtiszt képzést az alapképzési programba.³⁴

Portugáliában a bolognai folyamat bevezetése a 2006-os tanévben kezdődött, amikortól is bármely felsőoktatási intézmény jogosult alap- és mesterdiploma kibocsátására. Az alapképzés 3 évig tart és 180 kredit összegyűjtését igényli, a mesterképzés kétéves oktatási ciklust takar és 120 kredit az elvárás. Az osztatlan képzés 5 évig tart és 300-360 kreditet feltételez. A doktori képzés 3 évig tart és 180-240 kredit értékű. A legfontosabb „bologna hatások”: a képzési paradigmaváltás, azaz hallgató-központúvá vált az oktatás; a minőségbiztosítási rendszer fejlesztése; a tudományos munkatársak számának növelése és a nemzetköziesedés.³⁵

Portugáliában a rendőrök képzése két intézményben folyik. A Rendőrákadémián, a közrendőrök és felügyelők oktatása folyik. A Rendőri Tudományok és Belső Biztonság

³² Fórizs Sándor: Az osztrák rendőrtiszt képzés. In: Magyar Rendészet, 2011/2. Budapest, 2011. 106-108. o.

³³ Cerar, Iris – Rebernak, Petra : A szlovén rendőrség. In: Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2008. május 6. Rendőrtiszt Főiskola, Budapest, 2009. 65-66. o.

³⁴ Tomovic, Nevenka, Police College, Ljubljana előadása: European Police Education System: Bologna process – Slovenian example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia.

³⁵ Veiga, Amélia – Amaral, Alberto: Survey on the implementation of the Bologna process in Portugal. In: High Educ. 2009. 57-69. o.

Felsőoktatási Intézményben (ISCPSI) (továbbiakban egyetem), a rendőrtiszteket és a magasabb beosztású rendőrtisztviselőket képezik. Ez egy olyan egyetemi, amely integrált része a portugál felsőoktatási rendszernek, és amelynek küldetése a rendőrtisztviselők képzése is, valamint együttműködés a belső biztonságot érintő kutatások és egyéb fejlesztések területén. Az egyetemen történik a rendőrtisztek és magasabb beosztású rendőrtisztviselők alap- és továbbképzése, speciális kurzusokkal. Tudományos és szakmai képzéseket szerveznek a belső biztonság témakörében a közigazgatás szereplői részére, valamint biztonsági kérdésekben a társadalom egésze számára. Az egyetem fő feladatának tekinti különböző kutatási projektekből való részvételt is.

2.7. Összegzés

Az Unióban a rendőrtisztképzés jelenleg két nagy utat választhat: csatlakozik a bolognai képzési rendszerhez, vagy attól távol marad. Az első megoldás új, jelentős követelményeket támaszt és könnyebbé teszi a nemzetközi kapcsolattartás kialakítását, külföldi résztanulmányok végzését, mint ahogy azt a finn, és a lengyel példa alapján is láthattuk. Ugyanakkor a másik megoldásnak is vannak előnyei, így a civil felsőoktatási ellenőrzés elkerülése, és a zárt, szakmai rendszer kialakítása. A rendszer nagy előnye, hogy a rendészeti oktatóknak nem kell a tudományos feltételeknek megfelelniük és a rendőrségtől gyorsan lehet oktatókat/kiképzőket átcsoportosítani/vezényelni.

Az Unió tagállamai közül jelenleg Szlovénia, Belgium és az Egyesült Királyság³⁶ nem alakította át rendészeti felsőoktatását a Bolognai Nyilatkozatban lefektetett célkitűzéseknek megfelelően, hanem megőrizte a képzés zártságát, tehát csak állományban lévők számára folyik a képzés, és az oktatók is szakmai élet képviselői, nem feltétlenül tudományos fokozattal rendelkező személyek.

Az Európai Unió tagállamai általában az első megoldást, illetve annak egy speciális változatát választották, és dolgozták ki, amely egyaránt illeszkedik a nemzetközi rendszerbe és az adott ország képzési struktúráiba, valamint elvárásaiba a rendőrséggel, a rendőrökkel szemben. A bolognai rendszerrel összefüggő átalakítások célja egyrészt az, hogy lehetőséget teremtsenek az oktatóknak és a hallgatóknak a nemzetközi tapasztalatszerzésre, ami később elősegítheti a munkavállalói mobilitást, másrészt pedig az oktatás minőségének fejlesztése, a képességekre és tapasztalatokra épülő oktatási rendszer kiépítése. A rendőrtiszt képzés helyzete egyedülálló a többi képzési ághoz képest, hiszen sokkal szigorúbbak a felvételi feltételek és

³⁶ Ferreira, Eduardo - Jaschke, Hans-Gerd - Peeters, Harry - Farina, Rossanna: SEPEB Report 2009. Bramshill, UK 5-7. o.

követelmények. Az sem ritka, hogy a képzésben való részvételt, illetve a rendőri szolgálat teljesítését nem kizárólag a nyelvtudáshoz, hanem állampolgársághoz is kötik, ami jelentősen megnehezíti a mobilitást. Ugyanakkor ezek az akadályok csereprogramokkal, és alternatív képzési lehetőségekkel (mint például idegen nyelvű szemináriumok, előadássorozatok) áthidalhatóak.

2.8. Intézményi, képzési modellek

Áttekintve a rendőrképzést folytató intézmények rendszerét, elmondható, hogy ezek fele úgynevezett rendőri egyetem/főiskola, a többi pedig civil egyetem, amely megállapodás alapján folytat ilyen jellegű képzéseket. A Rendőrtiszti Főiskola az első kategóriába volt sorolható. Az NKE egy harmadik variációt testesít meg, mert maga az egyetem egy „civil” felsőoktatási intézmény, amelyen belül a rendőrképzés megőrizte önállóságát, egy Kar keretében.

A legfőbb diszciplínák alapképzés esetén a rendészet, a rendőri vezetési, a bűnügyi nyomozási ismeretek, de találkozhatunk a biztonsági vezetői, pénzügyi nyomozói és kriminológiai programokkal is. A Mesterképzések jelentős része is a rendészet témakörében folyik, de előfordulnak a jogi tanulmányok, a közrendvédelmi programok és olyan különlegességnek számító képzések, mint a környezetvédelmi nyomozói. Az is megállapítható, hogy a doktori képzés is a fentiekben már említett tudományterületeken folyik. A képzési akkreditációs eljárások is sokszínű képet mutatnak Európa-szerte. Előfordul, hogy a rendőri szervezetek ajánlanak akkreditált képzési programokat, önállóan vagy egy civil egyetemmel együttműködve folytatva a képzést. Találunk független akkreditációs testület által minősített programokat és a fentiek kombinációit is. Elmondható, hogy az alap- és mester-programok többségében, az időtartam és az annak megfelelő kreditek száma illeszkedik a Bolognai Nyilatkozatban leírtakhoz.

A példaként bemutatott rendőrtiszti főiskolák/szakfőiskolák képzési struktúrája, szervezeti megoldásai sok hasonlóságot mutatnak, de markáns különbségek is megjelennek.

A különbségek már a felvételi feltételek és követelmények rendszerében, valamint a felvételi eljárás során megtalálhatóak. Magyarországon a nappali munkarendű hallgatói állomány kizárólag az „utcáról”, azaz polgári pályázóként érkezik a képzésre (kivéve: büntetés-végrehajtási szakirány). Szlovákiában és Lengyelországban – amint azt láthattuk – leginkább civilek vesznek részt a képzésben a nappali tagozaton, ellenben a hivatásos jogállásúak

elsősorban a levelező tagozaton vehetnek részt a képzésben. Németország tartományaiban belső pályázó is részt vehet a nappali oktatáson. A finn képzés egylépcsős rendszerben, a rendőri tanulmányok diploma programra elsősorban civil jelentkezőket vár. A továbblépéshez meghatározott idejű rendőri munkatapasztalatra van szükség. A finn rendőrtisztképzés külön előfeltétele, hogy a civil jelentkezőktől egy éves, bármely területen eltöltött munkatapasztalatot vár el.

A bolognai folyamatra is tekintettel, külön érdekessége a felvételi rendszereknek az állampolgárság kérdése. Magyarországon az állampolgársági kritérium az egyik legfontosabb feltétel a közszolgálat ellátásához, ezáltal a Karra történő felvételhez is, éppúgy, ahogy például Finnországban is. Ezzel szemben Németországban nem csak a német állampolgárok nyerhetnek felvételt a képzésbe, hanem bármely uniós polgár.

A képzés Németországban általában a Belügyminisztérium által felügyelt szakfőiskolákon, vagy a civil főiskolák speciális rendészeti/rendészettudományi karán történik. Felismerhető némi hasonlatosság a hazai rendszerrel, ugyanis 2012 előtt a korábban említett, majd 2012 januárjától az utóbbi megoldás jellemző a hazai rendészeti felsőoktatásra. Finnországban, Lengyelországban és Szlovákiában is szakfőiskolák működnek. Fontosnak tartom ismét kiemelni, hogy a szlovákok már jóval a magyar NKE megalapítása előtt is egyazon intézményben oktatták a rendőrtiszt, illetve a közigazgatási ismereteket, két különböző szakon.

Németországban a moduláris felkészítés nyert teret, azaz a különböző tartományi képzésekben hasonló számú modulban összegyűjtött ismeretanyagot oktatnak, amelyet igyekeznek összehangolni a tiszthelyettes képzés tartalmával. A tananyag egységessége csak a müncheni mesterképzésnél jelenik meg, ugyanis a valamennyi tartomány részvételével közösen kidolgozott moduláris képzésről beszélhetünk. A hazai RTK-n folyó képzéseknél még csak csírájában jelenik meg a moduláris rendszer, egy-egy „próba-tantárgy” erejéig. Szlovákiában, Lengyelországban és Finnországban sem találkozhatunk moduláris rendszerrel. A német rendszer abból a szempontból is eltér a többi képzési struktúrától, hogy az alap- és mesterképzés helye nem azonos, ugyanis a mesterképzés befejezésére külön intézmény áll rendelkezésre.

A képzés minden bemutatott országban anyanyelven zajlik, kivéve Finnországot, ahol svédül is el lehet végezni a rendőrtisztképzést. Az idegen nyelven oktatók száma rendkívül kevés, általában csak „ad hoc” jelleggel tartanak idegen nyelvű előadásokat vendégoktatók. Az idegen nyelvoktatás viszont több helyen, így például Szlovákiában is megjelenik a kötelező tantárgyak között.

3. A bolognai célkitűzések megvalósulása a rendészeti felsőoktatásban

A Bolognai Nyilatkozatban megjelenő célkitűzések megvalósulása felemás képet mutat mindegyik vizsgált országban. Az első és egyik legfontosabb célkitűzés a **transzparencia**, az átláthatóság. A konkrét cél egy könnyen érthető és összehasonlítható fokozatot adó képzési rendszer bevezetése, amely – például oklevélmelléletek segítségével – elősegíti a hallgatói és a munkavállalói mobilitást egyaránt. Az oklevélmelléklet kiadása a rendőrtisztképzésben résztvevők részére is lehetőséggé vált. Azonban a felvételi rendszerek sajátosságai – mint például a szakmai gyakorlat, illetve a magas fokú nyelvtudás elvárása vagy éppen az állampolgársági kritérium – kevésbé teszik lehetővé a külföldi továbbtanulást, és ugyanezek az akadályok gátolják a külföldi munkavállalást is. Az oklevélmelléklet ugyanakkor számos területen hasznos lehet, például a CEPOL égisze alatt történő képzések esetében. A hosszabb távú tervek között szerepel egy nemzetközi mesterképzés megszervezése, kialakítása is, amely esetében szintén szükséges lesz az oklevélmelléklet.

A Bolognai Nyilatkozatban megjelenő második célkitűzés a **több képzési cikluson** alapuló rendszer bevezetése. A bolognai folyamatból adódó kötelezettségek értelmében a legtöbb országban, különböző időpontokban (felmenő rendszerben) elindult a rendészet területén a korszerű – lineáris és több-ciklusú – felsőoktatási struktúra kialakítása. Annak első képzési főciklusában felsőoktatási alapfokozatot (BA) és felsőfokú rendészeti szakképzettséget lehet szerezni. Az elsőre épülő második képzési főciklus mesterfokozatot (MA) és az azt igazoló rendészeti mesteroklevelet eredményez. Ugyanakkor a bevezetett képzési struktúrák is rendkívül eltérő képet mutatnak, amely többek között abból is adódik, hogy a képzési rendszerek rendkívül eltérőek. A szakok száma, a specializáció időtartama és lehetséges területei is rendkívül változatos képet mutatnak.

A harmadik bolognai célkitűzés a **kreditrendszer** kialakítása, amely elősegíti a széleskörű hallgatói mobilitást és amely megoldást kínálhatna a képzési idők, szakok és szakirányok előbb felvázolt problémájára. A kreditrendszerű képzés, a tanulmányok kreditalapú

nyilvántartása a rendőrtisztképzésben is megvalósult. A kreditátvitel célja a megszerzett ismereteket, készségeket elismerő kreditek hordozhatóságának biztosítása, ezzel a hallgatók intézmények, országok közötti könnyebb mozgásának elősegítése. A rendszer működtetésére képzési programok között, egy tanterven belül, különböző modulok vagy szakaszok között is sor kerülhet. Az elmúlt évek tapasztalata és az elvégzett felmérések azt mutatják, hogy a kreditátvitel, mint a kreditrendszer része nehezen működik nemcsak a rendészeti oktatásban, de a felsőoktatás számos más területén is. A kreditrendszert az is nehezíti, hogy az országok nagy részében, így Szlovákiában vagy Lengyelországban is kizárólag egyetlen intézményben működik rendőrtisztképzés, és ugyanez alakult ki Finnországban is 2008-ban a Rendőrtiszti Főiskola és a finn Nemzeti Rendőriskola egyesült, és tampere-i központtal működött tovább. A magyar Rendőrtiszti Főiskola (ma már Rendészettudományi Kar/RTK) is négy évtizede tölti be hegemon szerepét a felsőoktatás ezen speciális területén, és a rendészet teljes palettáját átfogó képzést folytat. Ehhez hasonló integráció azonban, ahol a rendőri szakok mellett megtalálható a határrendészeti, a vám- és pénzügyőri, a büntetés-végrehajtási és a katasztrófavédelmi képzés is, jelenleg csak Romániában működik.

A negyedik bolognai célkitűzés a **hallgatói és oktatói mobilitás** elősegítése, minél szélesebb körű megvalósítása. A rendőrtisztképzés esetében is kiemelt kérdés mind a hallgatói, mind az oktatói mobilitás elősegítése, a külföldi tanulmányi utak, résztanulmányok és szakmai gyakorlatok biztosítása, hazai beszámítása. Ugyanakkor az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai alapján kijelenthetjük, hogy a mobilitási lehetőségek csak korlátozottan jelennek meg mind a hallgatók, mind az oktatók számára; a diplomák egyenértékűsége, elfogadása más országban a rendészet területén elképzelhetetlen; a mobilitási lehetőségek korlátozottsága miatt a kreditek átvitele, megszerzése más képzési intézményben megint csak nehézségekbe ütközik. A részletesen bemutatott országok mindegyikére igaz, hogy a rendőrtisztképzéssel bekapcsolódtak az Erasmus-programba, amely minden évben lehetőséget nyújt számos hallgatónak és oktatónak a külföldi tapasztalatszerzésre.

Szintén a bolognai célkitűzések sorába tartozik a **minőségbiztosítás** kérdése. A diplomák kölcsönös elismerésének csak egyik feltétele az átláthatóság. Legalább ennyire fontos, hogy egy, az oktatási intézménytől független szervezet értékelje és minősítse az adott intézményben folyó oktatást. Követelmény, hogy a minősítést végző szervezetek az Unióban azonos elvek alapján működjenek. A megfelelő minőségbiztosítási rendszer kialakítása minden olyan intézmény esetében prioritás, amely részt vesz a bologna-típusú képzésben. A

minőségbiztosítási rendszer célja, hogy biztosítsa az egységes működést minden intézményen belül és megalapozza a folyamatos fejlődést. A legfontosabb folyamatok a minőségbiztosítási rendszerben a visszajelzési rendszer, az önértékelés és a folyamatfejlesztés, amelyek a működési szabályzatban kerülnek rögzítésre.

Az **élethosszig tartó tanulás** témaköre a rendészeti oktatás területén is kiemelten fontos. Minden országra igaz, hogy a rendészeti oktatásban lehetőséget biztosítanak a már szolgálatukat teljesítő rendőrök továbbképzésére. Kiemelkedően fontos, hogy a rendőrök megismerjék a legújabb rendőri ismereteket, technikákat és gyakorlatokat. Az élethosszig tartó tanulás jegyében a NKE is minden lehetséges posztgraduális képzési formát biztosít. Ugyanakkor tény, hogy további szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy az élethosszig tartó tanulás Magyarországon ne csak a már diplomával rendelkezők számára legyen jellemző. Több lehetőséget kell biztosítani a munka mellett tanulók számára a szakmai képzésekben, továbbképzésekben való részvételre. Az egész életen át tartó tanulás Finnországban olyannyira fontos, hogy számos különböző formát alakítottak ki a felnőttek képzésére, továbbképzésére, és azokat az állam támogatja. A korábban bemutatott háromféle felnőttképzési forma közül a nyílt egyetemek például kifejezetten az idősebb korosztály számára engednek betekintést az egyetemi oktatási rendszerbe.

4. Képzési együttműködés

4.1. Az Európai Rendőrákadémia

Az Európai Tanács 1999. október 15-i tamperei ülésén döntöttek az Európai Unió állam- és kormányfői az akadémia felállításáról, a rendőrségi szolgálatok vezető beosztású tisztjeinek magas szintű kiképzése érdekében. A 2001. január 1-jén létrejött CEPOL a tamperei csúcson megfogalmazott metódus szerint a tagállamok oktatási intézményeinek hálózataként jött létre – tehát nem uniós intézményként –, a következő célok jegyében: a tagállamok rendőrségi rendszereiről, az EUROPOL-ról, illetve az EU-n belüli, határokon átnyúló rendőrségi együttműködésről szóló ismeretek terjesztése, elmélyítése, valamint a CEPOL és más rendőri oktatási intézmények közötti együttműködés elősegítése. 2006 januárjától - a 2005/681/JHA Tanácsi Határozattal – uniós intézménnyé vált.

A Tanácsi határozat tartalmazza a CEPOL kilenc fő feladatát.

Ezek:

1. vezető beosztású rendőrtisztek számára képzés.

2. rendőri középvezetők, a végrehajtást közvetlenül irányító rendőri vezetők és a végrehajtói állomány képzésére irányuló programok előkészítése.
3. határokon átnyúló, szervezett bűnözés leküzdésében kulcsszerepet játszó rendőrtisztek speciális képzése.
4. a legjobb tapasztalatok és kutatási eredmények terjesztése.
5. az EU tagállamok rendőrségei nem katonai jellegű (polgári) válságkezelési képzések fejlesztése és biztosítása.
6. képzés kidolgozása és biztosítása a tagjelölt országok rendvédelmi szervei részére.
7. rendőrtisztek képzési céllal történő cseréjének és vezénylésének megkönnyítése.
8. elektronikus tanulási hálózat kifejlesztése.
9. vezető beosztású tisztek számára a szükséges idegen nyelvtudás megszerzésének lehetővé tétele.

Fentiek közül a különböző tanfolyamok és szemináriumok a működési költségek 56-71%-át tették ki 2006 és 2010 között, és ez több mint 400 alkalmat jelent több mint 8000 résztvevővel. A tanfolyamok és szemináriumok résztvevői elsősorban a tagállamokból érkeznek (kb. 95%), de jelen vannak a társult országok³⁷ és a tagjelölt országok³⁸ képviselői valamint az EUROPOL és az INTERPOL tisztviselői. Az egyes kurzusokon résztvevők száma 22 körül mozog átlagosan. A 2006-2010 közötti időszakban az előadók, oktatók száma elérte a 3000-et, akiknek meghatározó része a tagállamokból, kisebb része pedig más ügynökségektől és szervezetektől – ide értve az INTERPOL-t is – érkezett.

2007-2008 folyamán AGIS program elnevezéssel egy felsővezetői és oktatói csereprogram indult, amelynek célja a nemzeti rendőrségek ismeretének növelése más tagállamok, a határokon átnyúló rendőrségi együttműködés, továbbá a nemzetközi és uniós szabályok terén, valamint megfelelő képzés biztosítása a demokratikus garanciák figyelembe vételével. A programban résztvevők 1 év alatt kétszer 2 hetet töltenek az általuk kiválasztott fogadó országban, az adott szakmai területen. 2007 fő témái a másság, a radikalizmus és az emberkereskedelem voltak. 2008-ban a terrorizmus elleni küzdelemre, a kábítószer elleni küzdelemre, a gyermekpornográfiára és a pénzmosásra helyezték a hangsúlyt. Az oktatók részére szervezett csereprogramok témái 2007-ben: a tanulási környezet, az oktatási

37 Izland, Svájc, Norvégia

38 Horvátország, Törökország és Macedonia

rendszerek, a bolognai folyamat, a minőségbiztosítás, a toborzás, a kiválasztás, a tanítás és fejlesztés; 2008-ban pedig a rendőri vezetés és irányítás.³⁹

Magyarország és a magyar rendőrség 1989-től vesz részt a nemzetközi béke és biztonság erősítését eredményező missziókban. Nagy tapasztalatokkal rendelkezik a nemzetközi rendőri képzés terén is, mivel 1993-ban hazánkban alakult meg a Közép-európai Rendőr Akadémia⁴⁰, valamint 1995-ben a Nemzetközi Rendészeti Akadémia⁴¹. A CEPOL munkájában 2001 óta részt vesz Magyarország. Képviselőt a Belügyminisztérium Nemzetközi Oktatási Központját jelölték ki, amelynek Nemzetközi Programirodája a kezdetektől szervezi és koordinálja a CEPOL rendezvényeket.

4.2. A Közép-európai Rendőrakadémia

A Közép-európai Rendőrakadémia – KERA (Mittleuropäische Polizeiakademie – MEPA) a közép-európai országok regionális rendészeti továbbképzési együttműködése. A KERA 1992 óta működik, munkanyelve német, célja közös továbbképzésekkel elősegíteni, támogatni a gyakorlati nemzetközi rendészeti együttműködést, a szervezett és a határon átnyúló bűnözés elleni tevékenységben. Tagországai: Ausztria, Magyarország – mint alapítók –, Csehország, Németország, Svájc, Szlovákia és Szlovénia. A KERA különböző formákban kínál továbbképzési lehetőséget a résztvevő országok rendőrségei és határőrsége hivatásos állományú tagjai számára, akik elsősorban szervezett bűnözéssel, határon átnyúló bűnözéssel kapcsolatos bűncselekmények nyomozásával foglalkozó, legalább 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkező, lehetőleg 40 év alatti, felsőfokú szakmai végzettséggel rendelkező, középszintű szinten tevékenykedő, vagy oda tervezett munkatársai, akik a nemzetközi gyakorlati együttműködésre alkalmasak, kommunikációs és kapcsolatteremtő készségük megfelelő. Ilyen tanfolyamok például:

- bűnügyes tanfolyam
- speciális integrált határbiztonsági tanfolyam
- nemzetközi szakszemináriumok Magyarországon és a többi tagországban

³⁹ Boda József: A CEPOL szerepe a nemzetközi rendőri együttműködésben, különös tekintettel a rendészeti oktatásban és gyakorlatban használható ismeretekre. In: Határrendészeti Tanulmányok. RTF, 2007/2. Különszám. 174. o.

⁴⁰ Tagjai: Ausztria, Csehország, Lengyelország, Magyarország, Németország, Svájc, Szlovákia, Szlovénia

⁴¹ Az Amerikai Egyesült Államok Kormánya és a Magyar Köztársaság Kormánya megállapodása értelmében jött létre a budapesti Nemzetközi Rendészeti Akadémia (ILEA)

- szakmai hospitáció az adott szakterületnek megfelelő külföldi szolgálati helyen
- nyelvi hospitáció német nyelvterületen
- alap-, közép- és felsőfokú nyelvvizsgára felkészítő, valamint közép- és felsőfokon szaknyelvi szintentartó tanfolyamokat kínál.⁴²

4.3. FRONTEX

Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökséget (FRONTEX) 2005 októberében kezdte meg működését. A FRONTEX feladatai különösen „a tagállamok közötti operatív szintű együttműködés koordinálása a külső határok kezelésének területén; támogatás nyújtás a tagállamok részére a nemzeti határőrök kiképzésében, illetve a közös képzési szabványok kialakításában; kockázatelemzés; figyelemmel kíséri a külső határok ellenőrzésének és felügyeletének területére irányuló kutatás fejlődését; segíti a tagállamokat a külső határokon felmerülő magas technikai és operatív támogatást igénylő helyzetekben”.⁴³ A képzéshez kapcsolódóan a 2007/2004 tanácsi rendelet II. fejezetének 5. cikke tovább részletezi a végrehajtandó feladatokat, „az Ügynökség létrehozza és továbbfejleszti a határőrök képzésének egységes alaptantervét, illetve európai szinten képzést biztosít a tagállamok nemzeti határőreinek oktatói részére. A tagállamok illetékes nemzeti szolgálatai tisztviselőinek részére az Ügynökség a külső határok ellenőrzésének és őrizetének, illetve a harmadik országbeli állampolgárok visszatérésének tárgyához kapcsolódó további képzéseket és szemináriumokat is biztosít. Az Ügynökség a tagállamokkal együttműködve képzési programokat szervezhet a tagállamok területén.” A FRONTEX Képzési Egysége fenti feladatok teljesítése érdekében 2007-ben elindította az ún. Mid-level képzési programját, amely azóta sokat változott, egyben elindult a bachelor és a master képzés kompetencia térképének elkészítése, valamint a képzési programok kidolgozása.⁴⁴

5. Összegzés

Az Unió tagállamainak többsége a rendészeti képzés területén is bevezette a bolognai típusú oktatási rendszert. Van néhány olyan ország (Belgium, Egyesült Királyság, Szlovénia),

⁴² <http://www.nokitc.hu/hungarian/keras.html> letöltve:2013.07.10.

⁴³ Az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökségről szóló 2007/2004 EK Tanácsi rendelet II. fejezet 2. cikk

⁴⁴ Kiss Lajos: A FRONTEX oktatási és képzési tevékenységének várható hatása a nemzeti határrendészeti oktatásra és képzésre. In: Hautzinger-Verhóczki (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2012. 128. o.

amelyik úgy döntött, hogy mivel a rendészeti képzés olyannyira speciális terület, megőrzi a korábbi nemzeti képzési struktúrát. Miután a Bolognai Nyilatkozat nem számít kötelezően végrehajtandó dokumentumnak, így a folyamatban részt vevő országok önként vállalták a Nyilatkozat céljainak végrehajtását, azonban természetesen fenntartották a jogot, hogy a bolognai folyamat bevezetését egyéni, egyedi módon oldják meg.

A rendészeti képzés esetében számos érv szól a bolognai folyamathoz való csatlakozás mellett, ugyanakkor racionális okok szólnak amellett is, hogy a rendészeti képzés megmaradjon a hagyományos, nemzeti képzési struktúrában. Az egyik legfőbb indok arra, hogy a rendészeti képzés is csatlakozzon a bolognai folyamathoz az, hogy azokban az országokban, ahol a felsőoktatás más területeit átalakították a Bolognai Nyilatkozat ajánlásai, céljai alapján, a rendészeti képzés elszeparálódhat. A rendészeti képzés eleve speciális abban a tekintetben, hogy az ezen a területen megtanult tudásanyag más területeken nehezebben hasznosítható, illetve a tantárgyak kreditpontjai nem vagy nehezen átvihetők. Ugyanakkor, amennyiben a rendészeti képzés kimarad a bolognai folyamatból, akkor a hallgatók teljesen elvesztik azt a lehetőséget, hogy tanulmányaikat, résztanulmányaikat vagy diplomájukat más területen is alkalmazhassák, felhasználhassák. A rendészeti képzés nemcsak elszeparálódik, de teljes mértékben kiesik a felsőoktatási rendszerből is. A bolognai rendszerrel összefüggő átalakítások célja egyrészt az, hogy lehetőséget teremtsenek az oktatóknak és a hallgatóknak egyaránt a nemzetközi tapasztalatszerzésre, ami később elősegítheti a munkavállalói mobilitást, másrészt pedig az oktatás minőségének fejlesztése, a képességekre és tapasztalatokra épülő oktatási rendszer kiépítése. A bolognai rendszerhez való csatlakozás elősegíti a nemzetközi kapcsolatok kialakulását, és például az Erasmus-programban való részvétel pedig lehetővé teszi a nemzetközi szakmai tapasztalatok megszerzését. A bolognai folyamatban való részvétel számos fejlesztési lehetőséget is rejt magában az egyes nemzeti képzések számára, többek között külföldi oktatók fogadását, vagy pl. a nemzetközi együttműködés keretében számos jó példát is elsajátíthatnak az egyes intézmények. A fejlesztési lehetőségek a bolognai folyamatban való részvétel során nemcsak az intézmények, hanem az egyének, a hallgatók és oktatók számára is fennállnak. Így például a nemzetközi tapasztalatszerzés területén, vagy a mesterképesítést megszerezhetik a hallgatók külföldön is. A CEPOL is számos képzési lehetőséget biztosít a folyamatban résztvevő rendőri vezetők számára. A bolognai folyamatban való részvétel erősíti a nemzetközi együttműködést már a tanulmányi idő során, amely lehetőséget biztosít arra, hogy hosszútávon a rendőrségi együttműködés is hatékonyabbá váljon. A bolognai folyamatban való részvétel és a

nemzetközi tapasztalatszerzés lehetősége komoly előnyt jelent a hallgatók számára, hogy nemzetközi szervezeteknél vállaljanak munkát, például az EUROPOL-nál, vagy például nemzetközi nyomozócsoportok munkájában vegyenek részt.

Számos indok szól ugyanakkor amellet is, hogy a rendészeti képzés őrizze meg a korábbi nemzeti képzési struktúrát. Bár azok az intézmények, amelyek részt vesznek a bolognai folyamatban, és bevezették a kreditrendszert, azonban a speciális képzés és tananyag következtében a hallgatók (néhány kivételtől eltekintve) a kreditjeiket nem tudják átvinni, hasznosítani egy esetleges intézményi váltás során. A rendőrtisztképzés helyzete egyedülálló a többi képzési ághoz képest. Sokkal szigorúbban a felvételi elvárások és az sem ritka, hogy a képzésben való részvételt, illetve a rendőri szolgálat teljesítését nem kizárólag a nyelvtudáshoz, hanem állampolgársághoz is kötik, ami jelentősen megnehezíti a mobilitást. Ugyanakkor ezek az akadályok csereprogramokkal, illetve alternatív képzési lehetőségekkel (mint például idegen nyelvű szemináriumok, előadássorozatok) áthidalhatóak, ehhez azonban nem feltétlenül szükséges a bolognai rendszerhez való csatlakozás, elegendő a kétoldalú kapcsolatok kialakítása, ápolása. A bolognai rendszer egyik legfőbb célja a munkavállalói mobilitás erősítése, amely azonban, mint láthattuk, a rendészet, illetve a rendőrségi munka területén nagy nehézségekbe ütközik. Nemcsak a nyelvi és állampolgársági követelmények akadályozzák a munkavállalók mobilitását, hanem számos egyéb tényező is. Szintén nehezen áthidalható problémát jelentenek a vallási és kulturális különbségek, amelyek befolyásolják, hogy a rendőr miképp viselkedik egy adott helyzetben. Az előbbieket alapján mindenképpen felmerül a kérdés, hogy valóban van-e értelme az új, az intézménnyel szemben jelentős követelményeket támogató képzési struktúra bevezetésének? Mert például nem kell olyan oktatókat alkalmazniuk, akik megfelelnek az előírt tudományos követelményeknek, hanem a rendőrségtől közvetlenül is átvezenélhetnek kiképzőket, oktatókat. A szakmai jellegű képzésnek számos veszélye van. Így például, a PhD tudományos fokozatot megszerző, vagy azzal már rendelkező oktatók, fokozatosan eltávolodnak a szakmától. Ez hosszú távon veszélyezteteti nemcsak az oktatók szakmai tudását, hanem a teljes képzés színvonalát is. Nem véletlen, az átalakítási folyamatot számos ország felsőoktatási intézményében új munkahelyek (professzori, docensi) kiírásával kezdték, és ahhoz jelentős kormányzati forrásokat támogatást vettek igénybe. Ugyanakkor nem csak az oktatók kérdése jelenti a problémát, hanem a teljes struktúra és a tantervek átdolgozása átalakítása is, amely lényegében megfelel egy intézmény újraelapításának. Problémaként merül fel továbbá az is, hogy a bolognai rendszerbe való

csatlakozás során az intézményt akkreditáltatni kell, az intézmény pedig civil felsőoktatási ellenőrzés alá kerül a zárt, szakmai rendszer kontrollja helyett.

Felhasznált irodalom:

1. Az Európai Unió tagországainak rendőrségei II. Nemzetközi tudományos konferencia. 2008. május 6. Magyar Rendészettudományi Társaság Társadalomtudományi Tagozata – Rendőrtiszti Főiskola. 2009.
2. Balga, Jozef: A szlovák Rendőrség. In: Az Európai Unió Tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2009.
3. Boda József: A CEPOL szerepe a nemzetközi rendőri együttműködésben, különös tekintettel a rendészeti oktatásban és gyakorlatban használható ismeretekre. In: Határrendészeti Tanulmányok. RTF, 2007/2. Különszám.
4. Cerar, Iris – Rebernak, Petra : A szlovén rendőrség. In: Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2008. május 6. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2009.
5. Christián László: A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség. Universitas-Győr Nonprofit Kft. Győr, 2011.
6. Education and Research 2011-2016. A development plan, Ministry of Education and Culture, Finland 2012:3 ISBN 978-952-263-096-4 (PDF)
7. Ferreira, Eduardo - Jaschke, Hans-Gerd - Peeters, Harry - Farina, Rossanna: SEPEB Report 2009. Bramshill, UK
8. Fórizs Sándor: Az osztrák rendőrtiszt képzés. In: Magyar Rendészet, 2011/2. Budapest, 2011.
9. Fórizs Sándor: Irányok az Európai Unióban a rendőrtisztek felkészítésében. In: Magyar Rendészet. 2009/3-4. szám.
10. Handler, Karl: Az osztrák rendőrség. In: Az Európai Unió tagországainak rendőrségei I. Nemzetközi Tudományos Konferencia, 2008. május 6. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2009.
11. Józwicki, Krzysztof, Higher Police School in Szczytno: European Police Education System: Bologna process – Polish example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia
12. Kerekasztal beszélgetés a rendészeti felsőoktatásról. Belügyi Szemle. 2005/7-8.

13. Kiss Lajos: A FRONTEX oktatási és képzési tevékenységének várható hatása a nemzeti határrendészeti oktatásra és képzésre. In: Hautzinger-Verhóczki (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2012.
14. Kokoska, Wolfgang, a Német Rendőri Egyetem munkatárának előadása. 76/2011 CEPOL szeminárium 2011. 06. 21-25. Lisszabon.
15. Korander, Timo senior lecturer előadása (Police College in Finland), 2009. szeptember 7-10. Ljubjana, 74/2009. CEPOL Seminar: Bologna Prozesse and Police Education
16. Kozáry Andrea: Nemzetközi összehasonlító szervezattan. Kézikönyv a Rendőrtiszti Főiskola mesterszak hallgatóinak. Budapest, 2008.
17. Kujanapaa, Olavi: Problem-Based Learning (PBL) – bridging work challenges and education. in: Sirpa Virta (ed.): Policing meets new challenges Preventing Radicalization and Recruitment Security and Police Management publications 13/2008. Department of Management Studies, University of Tampere, Finland, 2008.
18. Kujanpaa, Olavi Chief Superintendent előadása, Police College of Finland 2011. június 21-24. Lisszabon, 76/2011. CEPOL Course: European Police Education Systems.
19. Tomovic, Nevenka, Police College, Ljubljana előadása: European Police Education System: Bologna process – Slovenian example. 74/2009 CEPOL Seminar 2009.09.07-09.10. Ljubljana, Slovenia.
20. Veiga, Amélia – Amaral, Alberto: Survey on the implementation of the Bologna process in Portugal. In: High Educ. 2009.
21. Virányi Gergely: Az NKE-projekt helyzete, majdani képzési rendszere és az előttünk álló legfőbb feladatok. Kerekasztal-beszélgetés. Budapest, 2011. 05. 17. Rendőrtiszti Főiskola.

Internetes hivatkozások:

1. Annual Report 2011/2012. p. 3.
<http://www.polamk.fi/annualreport12/index.html> letöltve:2013.02.07.
2. <http://www.nokitc.hu/hungarian/keras.html> letöltve:2013.07.10.

3. <http://polamk.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/pages/5DFED7DFF32E6F76C22573D00031C34C?opendocument> letöltve:2013.02.01.